

Прихненко Максим Іванович
Парчевська Вікторія Віталіївна

Ідеологічний чинник і Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин

УДК 327

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-1.18>

Прихненко Максим Іванович
кандидат політичних наук,
старший викладач кафедри
міжнародних відносин
і зовнішньої політики
факультету історії
та міжнародних відносин
Донецького національного університету
імені Василя Стуса
вул. 600-річчя, 21, Вінниця, Україна

Парчевська Вікторія Віталіївна
студентка II курсу факультету історії
та міжнародних відносин
Донецького національного університету
імені Василя Стуса
вул. 600-річчя, 21, Вінниця, Україна

Статтю присвячено дослідженню політико-ідеологічних процесів у період Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Актуальність роботи зумовлено зосередженістю на аналізі альтернативних ідей, що існували в міжвоєнні роки. Мета публікації полягає у вивченні явищ, які спричинили появу політико-ідеологічного розколу в міжнародних відносинах після Першої світової війни. Перемога в Росії Жовтневої революції під проводом більшовиків активізувала в інших державах діяльність ліворадикальних сил, які прагнули світової пролетарської революції. Ця ідея не збігалася з розумінням держави-нації як основного учасника міжнародних відносин. Для об'єднання всіх комуністичних партій світу було створено Третій Інтернаціонал із центром у Москві, який став інструментом впливу СРСР на внутрішню політику інших держав. Методологічну основу дослідження склав комплекс взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих сучасних загальнонаукових та спеціальних методів і підходів. Системний метод забезпечив дослідження взаємодії учасників міжнародних відносин у міжвоєнні роки. Завдяки використанню аналітико-синтетичного методу вдалося визначити чинники, що вплинули на появу політико-ідеологічного розколу Версальсько-Вашингтонської системи. Структурно-функціональний аналіз дав змогу охарактеризувати мотиви створення Комінтерну. Автори наголошують на тому, що досліджуваний політико-ідеологічний контраст поглибився завдяки гетерогенності, яку можна назвати однією з фундаментальних ознак міжвоєнної системи міжнародних відносин. Поширення сумнівів у беззаперечній визначальності ролі національної держави як актора було поглиблено входженням мультинаціональних держав – США та Радянського Союзу – до Версальсько-Вашингтонської системи. Зазначені процеси згенерували появу ідеалістичної політичної традиції з принципом колективної безпеки на протиположному до реалістичній, заснованій на балансі сил. Наявність протилежних підходів до розуміння сутності міжнародних відносин сприяла виходу на світову арену ідеологій, що виходили за межі націоналізму.

Ключові слова: Версальсько-Вашингтонська система, гетерогенність, Комінтерн, ідеалістична політика, реалполітика, світова революція.

Вступ. Період Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин ознаменував початок ідеологічних протиборств держав на міжнародній арені. Після Першої світової війни на міжнародній арені почали конкурувати ідеї, які виходили за межі «національних держав» або «держав-націй». Можна відзначити наявність у міжвоєнний період конфліктів не лише державних інтересів, але й цінностей, які об'єднували представників різних ідеологічних груп по всьому світі. У таких умовах роль традиційної національної держави поступово втрачала значущість, поступаючись ідеологіям, що не обмежувалися жодними кордонами.

Мета та завдання. Мета статті полягає в дослідженні явищ, які спричинили появу політико-ідеологічного розколу Версальсько-Вашингтонської системи. Метою продиктовані такі завдання, як систематизація взаємодії учасників міжнародних відносин у міжвоєнні роки; з'ясування факторів, що вплинули на досліджуваний політико-ідеологічний контраст; надання характеристики мотивам створення Комінтерну.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склав комплекс взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих сучасних загальнонаукових та спеціальних методів і підходів. Системний метод забезпечив дослідження взаємодії учасників міжнародних відносин у міжвоєнні роки.

Завдяки використанню аналітико-синтетичного методу вдалося визначити чинники, що вплинули на появу політико-ідеологічного розколу Версальсько-Вашингтонської системи. Структурно-функціональний аналіз дав змогу охарактеризувати мотиви створення Комінтерну.

Результати. Гетерогенність є однією з ознак Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин, яка відрізняє її від попередніх гомогенних систем вестфальського типу, ідеологією яких був націоналізм. Раймон Арон гетерогенними визначив такі системи, в яких держави організовані за відмінними принципами та базуються на суперечливих цінностях [7, с. 100]. Гетерогенність суспільної природи суб'єктів зумовила відмінність моделей зовнішньої політики, які згенерували гетерогенність принципів і норм, зрештою, структури системи. Загалом тодішня міжнародна політика була представлена чотирма моделями в рамках двох традицій, а саме ліберально-демократичною та тоталітарно-націоналістичною реалполітикою, ліберально-демократичною та тоталітарно-комуністичною ідеалістичною політикою [6, с. 20].

Версальсько-Вашингтонська стала першою міжнародною системою, до якої увійшли США. До того часу ця мультинаціональна держава з ідеалістичною політикою, заснованою на ліберально-демократичних цінностях, розвивалася

«позасистемно», що пояснюється контрастом між американськими ідеологічними засадами й традиційним європейським розумінням держави-нації як основного учасника міжнародних відносин. Також у межах ідеалізму отримала розвиток політика СРСР, що має тоталітарно-комуністичне походження. Характерною складовою частиною ідеалістичної політики є місіонізм – уявлення про те, що держава на міжнародній арені не лише захищає національні інтереси, але й реалізує покладену на неї історичну місію. Бажання поширити досконалу суспільну модель поєднує зовнішню політику Сполучених Штатів (сприяння демократії) та Радянський Союз (світова комуністична революція).

Т. Карпенко називає одним із основних протиріч Версальсько-Вашингтонської системи «виникнення держави, яка оголосила курс на світову революцію» [1, с. 86]. Після Першої світової війни почала швидко зростати політична сила соціалізму. Соціалістичний рух у міжвоєнний період був спроможний дійти до урядової влади революційним шляхом або конституційними заходами на виборах до парламенту. Ще на зламі століть у соціалізмі окреслилося два напрями, а саме демократично-соціалістичний реформізм та соціал-революційний активізм. Перший наполягав на поступовому реформуванні наявних політичних процесів на соціалістичний лад, а другий передбачав соціалістичну революцію, тобто одночасне руйнування чинних політичних режимів насильницьким шляхом. Помірний шлях підтримувала частина західноєвропейських соціалістів, радикальний – група російських більшовиків, яких очолював В. Ленін, який прагнув використати теоретичні засади революційного вчення для досягнення революційних цілей. Жовтнева революція в Росії створила найзначніший прецедент в історії соціалізму, коли вся повнота влади опинилася в руках єдиної політичної групи. Російські більшовики трансформували владу на основі зміненого марксистського вчення, названого марксизмом-ленінізмом. Російський революційний досвід зі встановлення так званої диктатури пролетаріату випередив у часі всі інші форми здобуття влади соціалістами. Більшість західноєвропейських соціалістів вороже поставилася до такої революційної перспективи, адже вони вбачали своїм завданням повалення капіталізму шляхом еволюційного переростання його в соціалістичний.

На нашу думку, політико-ідеологічний розкол міжвоєнної системи міжнародних відносин зумовлено двома такими явищами, як припинення розуміння націоналізму як провідної ідеологічної течії в системі міжнародних відносин; активізація політичного впливу ліворадикальних сил у світі (прагнення світової пролетарської революції).

На ці складові частини політико-ідеологічного розколу вплинули відповідні фактори. Поширення

сумнівів у беззаперечності панівної ролі національної держави як актора було поглиблено входженням мультинаціональних держав, спочатку США, а згодом СРСР, у систему міжнародних відносин, отже, подальшим впливом на неї ідеалістичної політики паралельно з європейською реалполітикою. Американський ідеалізм інституціоналізував принцип колективної безпеки, запропонований В. Вільсоном, у вигляді першої міждержавної організації, а саме Ліги Націй. Однак її нездатність ефективно підтримувати мир і безпеку привела до того, що у міжвоєнний період характерний для реалполітики принцип балансу сил продовжував співіснувати з положеннями ідеологій, які виходили за межі націоналізму. Втім, до потенційного світового лідерства США, пояснюваного необхідністю поширення ліберально-демократичних цінностей, європейські політики ставилися не дуже прихильно, оскільки їхній світогляд був сформований у дусі реалполітики. За таких умов розвиток ідеалізму США в межах Версальсько-Вашингтонської системи дещо загальмувався.

Актуалізацію ідеї світової пролетарської революції зумовлено тим, що у світовому робітничому русі після Першої світової війни під впливом радянської Жовтневої революції в Росії сформувалася ліворадикальна течія. На хвилі активізації прагнення до реформування суспільства в низці держав було засновано комуністичні партійні утворення. Їх більшість спочатку виникали доволі спонтанно, але згодом піддалися впливу Москви. Радикальні соціалісти Європи разом із російськими більшовиками на чолі з В. Ленініним взяли курс на розрив із поміркованими соціалістами. У березні 1919 р. з ініціативи більшовиків було скликано Установчий конгрес комуністичного інтернаціоналу за участю 35 соціалістичних партій та груп із держав Європи, Америки й Азії, де було проголошено створення Третього комуністичного інтернаціоналу як єдиної світової комуністичної партії, що ставила за мету здійснення соціалістичної революції та встановлення диктатури пролетаріату. Усі партії входили до Комінтерну на правах секцій та підпорядковувалися Виконавчому комітету, що перебував у Москві.

Отже, вперше в історії міжнародних відносин комуністична ідеологія об'єднала представників різних національностей, що сповідували ідею світової пролетарської революції як альтернативи існуванню держави-нації як головного учасника міжнародних відносин.

На жаль, розуміння алгоритму проведення світової революції в радянських та європейських ліворадикалів різнилися. Класичний марксизм, який мав прихильників на Заході, передбачав, що перемога соціалістичної революції можлива лише за умови одночасного її проведення в найбільш розвинених капіталістичних державах.

На противагу цьому радянський марксизм-ленінізм висунув ідею про можливість перемоги соціалізму в окремії державі з порівняно низькими економічними показниками, наслідком чого мало бути поширення комунізму у світі. Окрім цього, марксизм розглядає диктатуру пролетаріату як засіб переходу від капіталізму до комунізму, а доповнення В. Леніна ототожнили це поняття з диктатурою «партії нового типу», а саме революційної. Червона армія здійснила в Росії революцію, розпочавши цивільну війну, замість того, щоб наслідувати класичну модель пролетарського повстання. Зрештою, суттєві ідеологічні розбіжності не зупинили прагнення радянської влади використати в зовнішній політиці ефект від перемоги Жовтневої революції як свідчення практичної реалізації ліво-радикального руху.

Комінтерн задумувався В. Ленінін не просто як міжнародна організація комуністичних партій, а як суворо підпорядкований Білокам'яній інструмент зовнішньополітичного впливу у світі задля реалізації «пролетарської революції». Фактично це була єдина світова комуністична партія, яка ховалася під ширмою союзу братніх партійних організацій. Кадрова політика, фінансування та забезпечення мережі Комінтерну, вироблення тактики й стратегії діяльності його національних секцій перебували в міцних руках більшовиків під пильним контролем радянських спецслужб [3].

Написана В. Ленінін «21 умова» вступу європейських соціалістичних партій до складу Комінтерну, ухвалена на його другому конгресі 1920 р., регламентувала чітку поведінку членів цієї організації. У діяльності комуністичних партій віталися як законні, так і нелегальні засоби. Документ засуджував представницьку демократію, легітимізував насильство, утверджував примат класової боротьби, необхідність диктатури пролетаріату, а саме положення, характерні для тоталітаризму. Як зазначив дослідник Фернандо Клодін, передумови для перетворення Комінтерну на придаток радянської держави були наявні з першого дня його створення [8, с. 115]. Паралельно за участю Москви було сформовано мережу прорадянських структур, метою яких була прихована пропаганда ідеалізованого СРСР серед європейських лівих політичних еліт. Дослідник Дж. Рідделл слушно зазначив, що більшовики вимагали від усіх секцій Комінтерну прийняття побудови партій найбільш централізованим способом, керованим залізною дисципліною [9, с. 765–771].

Амбіції В. Леніна щодо експортування революції стали причиною спроб насильницької радянзації сусідніх держав. Першою з навалою більшовизму вдалося впоратися Фінляндії. В. Ленін, Л. Троцький та Й. Сталін пішли на офіційне визнання фінської незалежності. Проте, що характерно, з посиланням на «принцип права націй на самовизначення» (при-

чому в специфічній більшовицькій інтерпретації!), а ця інтерпретація зводилась ось до чого: «самовизначення націй» насправді є «засобом об'єднання пролетаріату різних народів», тому визнання незалежності Фінляндії (як і України, Грузії, Вірменії) геть не гарантувало невтручання Радянської Росії в її справи, бо йшлося про «досягнення пролетарської єдності» [5]. Білофіни виступали під гаслами правопорядку, захисту власності та національної незалежності, тому червоні сприймалися силою, покликаною зберегти Фінляндію під російською владою. Фінляндія – країна протестантської церкви (лютеранської), а не православної. І політики, і населення здебільшого підтримували фундаментальну думку протестантського віровчення: чесна праця, а не розправа над «експлуаторами» та «експропріація експропріаторів» робить людину щасливою. У 1918 р. в активне політичне життя вступило вже четверте покоління фінів, які сприймали широкі самоврядні права своєї країни як абсолютно звичне явище. Звісно, нація була вже більш-менш підготовленою до незалежності, хоча соціального розколу та громадянської війни через втручання більшовиків оминати не вдалося.

Наступ більшовиків на Прибалтику вдалося стримати завдяки залученню німецьких і польських військ проти червоноармійців, а також усвідомленій потребі естонців, литовців і латвійців у власній державності. Так, радянсько-естонську війну вдалося закінчити завдяки співпраці естонських військ із російськими білогвардійцями й британським флотом. 3 січня 1920 р. в м. Тарту було підписано перемир'я, за яким Естонська Республіка та Радянська Росія визнали один одного.

Радянсько-литовська війна за участю німецьких і польських військ закінчилася підписанням 12 липня 1920 р. Московського мирного договору між Литвою та Радянською Росією, відповідно до якого Литовсько-Білоруська Радянська Соціалістична Республіка була юридично ліквідована, а також було визначено державний кордон між РРФСР і Литвою.

У зв'язку з поразкою Німеччини на Західному фронті Першої світової війни нею було підписано 11 листопада 1918 р. Комп'єнське перемир'я, стаття 12 якого передбачала залишити в Прибалтиці окупаційні війська переможеної у війні Німеччини, щоб не допустити в Прибалтиці відновлення радянської влади. 17 листопада 1918 р. Латвійська тимчасова національна рада й Демократичний блок погодилися на спільне формування тимчасового парламенту, а саме Народної ради Латвії. У ньому не були представлені орієнтовані на Радянську Росію більшовики та пронимецько налаштовані буржуазні політики. Народна рада прийняла резолюцію про утворення незалежної і демократичної республіки. В цей же день у центрі Риги відбулися збори робітників і службовців,

на яких було прийнято рішення про обрання організаційного комітету, а також була прийнята резолюція з вимогою про передачу всієї влади радам робітничих і безземельних депутатів. 18 листопада 1918 р. Народна рада Латвії проголошує незалежну Латвійську Республіку. У цей час на території неокупованої німецькими військами Латвії 18 і 19 листопада 1918 р. в Ризі відбулася XVII конференція соціал-демократії Латвії, учасники якої в числі перших завдань висунули організацію збройного повстання зі встановленням радянської влади на території всієї Латвії. Зрештою, з квітня по червень 1919 р. в Латвії існувало три уряди, а саме власне латвійський уряд Улманіса, пронімецький уряд Нієдри і радянський уряд Стучки. Естонська армія та Північно-латвійська бригада розбили німецьку армію, а згодом за підтримки польських військ зайняли всю територію Латвії. 11 серпня 1920 р. уряд Латвії підписав мирний договір з РРФСР, за яким Радянський уряд першим у світі визнавав існування незалежної Латвійської держави [4, с. 83]. 26 січня 1921 р. незалежність Латвії офіційно визнали країни-переможці в Першій світовій війні (Антанта). 22 вересня 1921 р. Латвія одночасно з Литвою та Естонією була прийнята в Лігу Націй.

Польський історик А. Новак зазначає так: «Польщі довелося протистояти великому більшовицькому наступу практично наодинці. Ленін не хотів угоди з Великою Британією. Він прагнув привести революцію до Берліна – через «труп білої Польщі», як було проголошено у наказі Західному фронту. Був підготовлений другий радянський уряд для Польщі – вже під фактичним керівництвом Фелікса Дзержинського. З України йшов Південно-Західний фронт, який політично контролював сам Йосип Сталін. Обмінюючись депешами з Леніном наприкінці липня, він виклав подальші цілі наступу Червоної армії після знищення Польщі: радянізація Чехословаччини, Угорщини, Австрії, Румунії – аж до розпалення революції в Італії» [2]. Зрештою, радянські війська були зупинені. План великого контрнаступу, розроблений під наглядом Ю. Пілсудського, виявився дієвим. 15 серпня 1920 р. поляки перерізали натягнуті на околицях Варшави лінії зв'язку Західного фронту. Червона Армія зазнала великої поразки. 8 березня 1921 р. було підписано Ризький мирний договір, за яким Польща отримувала західні частини України та Білорусії. Виникла багатонаціональна держава, що згодом намагалася колонізувати своє населення.

З 5 по 12 січня 1918 р. протягом Листопадової революції відбулося повстання спартакістів, які домагалися встановлення радянської влади в державі. Метою акції було попередження виборів до Національних зборів та створення ради республіки. Після невдалих переговорів між урядом і повстанцями урядові війська почали придушу-

вати повстання 8 січня під командуванням народного представника Густава Носке. Штурм видавництва "Vorwärts" лише 11 січня коштував десятків життів. Після того, як через день був узятий штаб поліції Берліна, неадекватно підготовлене січневе повстання зазнало краху, загальною забравши 165 жертв [10].

Вищеназвані «кейси» наштовкують на думку про те, що історично сильні держави-нації в Європі успішно чинили опір насильницькій радянізації. Більшовикам вдалося поширити ліворадикальний режим переважно на територіях, де раніше здебільшого не існувало національних держав. Намагання поширити комунізм у Західній Європі залишило як спадок численні міфи й стереотипи, укорінені у свідомості прихильників світової гегемонії Країни Рад, уявлення про соціально-демократичний і національно орієнтований характер цього руху. У політичному сенсі існування протягом кількох десятиліть поспіль сильної радикальної лівої ідеології в державах Західної та Південної Європи стало однією з причин майбутнього формування в них поляризованих політичних систем.

Висновки. Отже, поява ідеалістичної політичної традиції з принципом колективної безпеки на противагу реалполітиці, заснованій на балансі сил, у Версальсько-Вашингтонській міжнародній системі створила умови для розвитку ідеологій, що виходили за межі націоналізму. У міжвоєнні роки досвід перемоги Жовтневої революції під проводом російських більшовиків активізував ліворадикальні сили в Європі. Для об'єднання всіх комуністичних партій світу було створено Третій Інтернаціонал. Ці фактори зумовили появу політико-ідеологічного розколу міжвоєнної системи міжнародних відносин, що полягає в наявності ідеї світової пролетарської революції як альтернативи існуванню різноманіття суверенних національних держав. Окрім цього, західні та радянські комуністи по-різному трактували алгоритм цього повстання. Через це Комінтерн став інструментом впливу СРСР на внутрішню політику держав, партії яких були членами цієї організації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карпенко Т., Овчаренко О. Сутність і протиріччя Версальсько-Вашингтонської системи. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019»* : матеріали XXI Всеукраїнської наукової конференції молодих учених. 2019. С. 85–87.
2. Новак А. Не було б 1989 року, якби раніше не було 1920 року. Обидва заслуговують на назву "annus mirabilis". *Сайт Республіки Польща*. 15 серпня 2020 р. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/1989-1920-annus-mirabilis> (дата звернення: 03.03.2021).
3. Пагіря О. Як захопити Європу. *Український тиждень*. 2012. № 21 (238). URL: <https://tyzhden.ua/History/51121> (дата звернення: 03.03.2021).

4. Смирин Г. Основные факты истории Латвии. 2-е изд. Рига : SI, 1999. 141 с.

5. Сяндюков І. Фінляндія: чому реалізувався шанс на свободу. *День*. 13 вересня 2018. URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/finlyandiya-chomu-realizuvavsya-shans-na-svobodu> (дата звернення: 03.03.2021).

6. Теміров Ю. Версальський порядок: столітня тінь гетерогенності. *Історичні і політологічні дослідження*. 2019. № 1. С. 17–22.

7. Aron R. *Peace and War: A Theory of International Relations*. London and New York : Routledge, 2003. 820 p.

8. Claudin F. *The Communist movement from Comintern to Cominform*. Harmondsworth : Penguin, 1975. 831 p.

9. Riddell J. *Workers of the world and oppressed peoples unite: Proceedings and documents of the Second Congress of the Communist International*. New York : Pathfinder Press, 1991. 1147 p.

10. Scriba A. *Der Januaraufstand 1919*. Deutsches Historisches Museum, Berlin. 1. September 2014. URL: <https://www.dhm.de/lemo/kapitel/weimarer-republik/revolution/januaraufstand> (дата звернення: 03.03.2021).

REFERENCES:

1. Karpenko, T., Ovcharenko, O. (2019). *Sutnist i protyrichchia Versalsko-Vashynhtonskoi systemy [The essence and contradictions of the Versailles-Washington system]. Aktualni problemy pryrodnychkyh i humanitarnykh nauk u doslidzhenniakh molodykh uchenykh "Rodzynka – 2019" / XXI Vseukrainska naukova konferentsiia molodykh uchenykh*. S. 85–87 [in Ukrainian].

2. Novak, A. (15.08.2020). *Ne bulo b 1989 roku, yakby ranishe ne bulo 1920 roku. Obydva zasluhovuiut*

na nazvu "annus mirabilis" [It wouldn't be 1989 if it weren't for 1920. Both deserve the name "annus mirabilis"]. *Sait Respubliky Polshcha*. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/1989-1920-annus-mirabilis> (last accessed: 03.03.2021) [in Ukrainian].

3. Pahiria, O. (24.05.2012). *Yak zakhopyty Yevropu [How to capture Europe]*. *Ukrainskyi tyzhden*. URL: <https://tyzhden.ua/History/51121> (last accessed: 03.03.2021) [in Ukrainian].

4. Smirin, G. (1999). *Osnovnyye fakty istorii Latvii [Basic facts of the history of Latvia]*. 2-е изд. Рига: SI. 141 s. [in Russian].

5. Siundiukov, I. (13.09.2018). *Finliandiia: chomu realizuvavsia shans na svobodu [Finland: why the chance for freedom was realized]*. *Den*. URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/finlyandiya-chomu-realizuvavsya-shans-na-svobodu> (last accessed: 03.03.2021) [in Ukrainian].

6. Temirov, Yu. (2019). *Versalskyi poriadok: stolitnia tin heterohennosti [Versailles order: a century-old shadow of heterogeneity]*. *Istorychni i politolohichni doslidzhennia*. № 1. S. 17–22 [in Ukrainian].

7. Aron, R. *Peace and War: A Theory of International Relations*. London and New York: Routledge, 2003. 820 p.

8. Claudin, F. *The Communist movement from Comintern to Cominform*. Harmondsworth: Penguin. 1975. 831 p.

9. Riddell, J. *Workers of the world and oppressed peoples unite: Proceedings and documents of the Second Congress of the Communist International*. New York: Pathfinder Press. 1991. 1147 p.

10. Scriba, A. *Der Januaraufstand 1919*. Deutsches Historisches Museum, Berlin. 1. September 2014. URL: <https://www.dhm.de/lemo/kapitel/weimarer-republik/revolution/januaraufstand> (last accessed: 03.03.2021) [in German].

Ideological factor and the Versailles-Washington system of international relations

Prykhnenko Maksym Ivanovych

Ph.D. in Political Sciences,
Senior Lecturer at the Department
of International Relations
and Foreign Policy
of the Faculty of History
and International Relations
Vasyl Stus Donetsk National University
600-richchia str., 21, Vinnytsia, Ukraine

Parchevska Viktoriia Vitaliivna

Second-year Student at the Faculty
of History and International Relations
Vasyl Stus Donetsk National University
600-richchia str., 21, Vinnytsia, Ukraine

The article is devoted to the study of political and ideological processes in the period of the Versailles-Washington system of international relations. The relevance of the work is due to the focus on the analysis of alternative ideas that existed in the interwar years. The purpose of the publication is to study the phenomena that led to the emergence of political and ideological divisions in international relations after the First World War. The victory of the October Revolution in Russia under the leadership of the Bolsheviks intensified the activities of left-wing radical forces in other states, which sought a world proletarian revolution. This idea did not coincide with the understanding of the nation-state as a major participant in international relations. To unite all the communist parties in the world, the Third International, based in Moscow, was created, which became an instrument of the Soviet influence on the domestic policy of other states. The methodological basis of the study was a set of interconnected and complementary modern general scientific and special methods and approaches. The systematic method provided a study of the interaction of participants in international relations in the interwar years. Thanks to the use of analytical-synthetic method, it was possible to identify the factors that influenced the emergence of political and ideological division of the Versailles-Washington system. Structural and functional analysis made it possible to characterize the motives for the creation of the Comintern. The authors emphasize that the studied political and ideological contrast has deepened due to heterogeneity, which can be called one of the fundamental features of the interwar system of international relations. Doubts about the unquestionable definability of the role of the nation state as an actor were deepened by the entry of multinational states – the United States and the Soviet Union – into the Versailles-Washington system. These processes generated the emergence of an idealistic political tradition with the principle of collective security as opposed to a realistic one based on a balance of power. The presence of opposing approaches to understanding the essence of international relations contributed to the entry into the world arena of ideologies that went beyond nationalism.

Key words: Versailles-Washington system, heterogeneity, Comintern, idealistic politics, realpolitik, world revolution.